

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN SAĞLIKLI YAŞAM FARKINDALIKLARI VE KANSER TARAMALARINA YÖNELİK BİLGİ DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

AN EXAMINING THE LEVEL OF KNOWLEDGE OF NURSING STUDENTS ON HEALTHY LIFE AWARENESS AND CANCER SCREENING

Elif KETEN EDİS¹ Cansever BEKTAŞ²

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Amasya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Amasya, Türkiye.

² Lisans öğrencisi, Amasya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Amasya, Türkiye.

Geliş tarihi/ Date of receipt: 09 Nis 2024

Kabul tarihi/Date of acceptance: 27 Haz 2024

Anahtar kelimeler: Hemşirelik öğrencileri, Kanserde erken tanı, Sağlıklı yaşam tarzı

Keywords: Nursing student, early diagnosis of cancer, healthy lifestyle

Sorumlu yazar/Corresponding author: elifketen05@gmail.com
il.com

ÖZET

Bu çalışmanın amacı hemşirelik öğrencilerinin sağlıklı yaşam farkındalıklarını ve kanser taramalarına yönelik bilgi düzeylerini incelemektir. Bu çalışma tanımlayıcı ve kesitsel tiptedir. Araştırma 01-30 Mart 2024 tarihleri arasında 317 hemşirelik bölümü öğrencisi ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma verileri Tanıtıcı Bilgi Formu, Sağlıklı Yaşam Farkındalığı Ölçeği ve Kanser Taramalarına Yönelik Bilgi Ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Öğrencilerin %18.9'unun sigara içtiği, %84.2'sinin düzenli egzersiz yapmadığı, %66.9'unun beslenmesine dikkat etmediği ve %83.9'unun düzenli sağlık kontrolü yaptırmadığı belirlenmiştir. Katılımcıların %78.9'unun serviks kanseri, %95.9'unun meme kanseri ve %92.4'ünün kolorektal kanser hakkında bilgi sahibi olduğu ancak %51.1'inin serviks kanseri, %79.2'sinin meme kanseri ve %49.8'inin kolorektal kanser tarama yöntemlerini bildiği görülmüştür. Öğrencilerin Sağlıklı Yaşam Farkındalığı Ölçeği puan ortalaması 55.98±10.36, Kanser Taramalarına Yönelik Bilgi Ölçeği puan ortalaması 15.42±4.52 olarak bulunmuştur. Ölçek puan ortalamaları arasında pozitif yönlü düşük düzeyde anlamlı ilişki saptanmıştır (p<0.05). Öğrencilerin sağlıklı yaşam farkındalıklarının orta düzeyin üzerinde olduğu, kanser taramalarına yönelik ise yeterli düzeyde bilgiye sahip olmadıkları belirlenmiştir. Hemşirelik öğrencilerinin sağlıklı yaşam biçimi ve kanser taramalarına yönelik bilgi ve farkındalıklarını geliştirmeye yönelik müdahaleler uygulanmalıdır.

ABSTRACT

This study aimed to examine the healthy life awareness of nursing students and their knowledge levels about cancer screenings. This study was a descriptive and cross-sectional type. The research was conducted with 317 nursing department students between 01 and 30 March 2024. Research data were collected using the Introductory Information Form, Healthy Life Awareness Scale, and Knowledge Scale for Cancer Screening. It was determined that 18.9% of the students smoked, 84.2% did not exercise regularly, 66.9% did not pay attention to nutrition, and 83.9% did not have regular health check-ups. It was observed that 78.9% of the participants had knowledge about cervical cancer, 95.9% about breast cancer, and 92.4% about information about colorectal cancer; however, 51.1% knew the screening methods about cervical cancer, 79.2% about breast cancer, and 49.8% about colorectal cancer. The mean score of the students on the Healthy Life Awareness Scale was 55.98±10.36, and the mean score on the Knowledge Scale for Cancer Screenings was 15.42±4.52. A low-level positive significant correlation was found between the scale mean scores (p<0.05). It was determined that the students' healthy life awareness was above the moderate level, and did not have sufficient knowledge about cancer screenings. Interventions should be implemented to improve nursing students' knowledge and awareness of cancer screenings and healthy lifestyles.

Atf için/To cite: Ketten Edis, E., & Bektaş, C. (2024). Hemşirelik öğrencilerinin sağlıklı yaşam farkındalıkları ve kanser taramalarına yönelik bilgi düzeylerinin incelenmesi. *Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi* 8(3), 363-382.

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution NonCommercial 4.0 International License.

GİRİŞ

Sağlık kavramı Dünya Sağlık Örgütü tarafından “yalnızca hastalık veya sakatlığın olmayışı değil, fiziksel, zihinsel ve sosyal olarak tam bir iyilik durumu” olarak tanımlanmaktadır (WHO, 1985). İyilik durumu ve sağlığın sürdürülmesi sadece hastalıklardan korunmak ya da kaçınmakla değil aynı zamanda sağlıklı yaşam biçimi davranışlarıyla yakından ilişkilidir (Özer & Yılmaz, 2020). Sağlıklı yaşam biçimi, bireyin sağlığını etkileyen davranışlarını kontrol etmesi ve kendi sağlık durumuna uygun davranışları seçmesi ve uygulaması olarak ifade edilmektedir (Karaca & Aslan, 2019). Beslenme, egzersiz, sağlık sorumluluklarını yerine getirme, stres yönetimi gibi davranışlar sağlıklı yaşamın sürdürülmesinde önemli yaşam biçimi davranışlarıdır (Walker ve ark., 1987).

Sağlıklı yaşam davranışlarının kazanılması kanser gibi bulaşıcı olmayan hastalıkların önlenmesinde ve yaşam kalitesinin artırılmasında oldukça önemlidir (Li ve ark., 2020). Kanser, sık görülmesi, mortalite ve morbiditesinin yüksek olması nedeniyle günümüzün en önemli sağlık sorunlarından biridir. Kanser nedeniyle 2020 yılında 10 milyon kişinin hayatını kaybettiği, 2040 yılına kadar yaklaşık 28 milyon kişiye yeni kanser teşhisi konulacağı tahmin edilmektedir (WHO, 2024). Kanser gibi yaşam biçimine bağlı gelişen birçok hastalığın ve bu hastalıklara bağlı ölümlerin önlenmesinde, kişilerin sağlıklı yaşamın önemini farkında olmaları ve bu doğrultuda davranış edinmelerinin önemi büyüktür. Kanserin erken teşhisini sağlamada önemli yeri olan tarama testleri de sağlıklı yaşam biçimi davranışlarının önemli bir parçasıdır. Ülkemizdeki periyodik muayene kılavuzlarına göre meme, serviks ve kolorektal kanserlere yönelik tarama programları yürütülmektedir (SB, 2017). Ancak Sağlık Bakanlığı İstatistiklerine göre on beş yaş üzeri kadınların %52.4’ü hiç kendi kendine meme muayenesi yapmamış, %65.6’sı mamografi, %64.4’ü pap-smear testi yaptırmamıştır. Son bir yıl içerisinde kolonoskopi yaptıran kişi oranı ise %2.2’dir (SB, 2024). Tarama programları ne kadar eksiksiz planlansa da bireylerin bu programlara yönelik bilgi ve farkındalıkları katılımlarını

etkilemektedir (Aytepe & Dönmez, 2022; Tekpınar ve ark., 2018). Sağlıklı yaşam bilincinin artması, temel risk faktörlerinden kaçınarak ve rutin tarama programlarına düzenli katılımı sağlayarak hayatta kalma oranlarının artmasına katkı sağlayabilir (Kaçmaz & Çürük, 2018; Li ve ark., 2020; Pınar & Özdemir, 2023).

Birey ve toplumun sağlıklı yaşam biçimi davranışları kazanmasında ve tarama programlarına katılımını artırmada hemşirelerin önemli sorumlulukları vardır. Hemşirelerden sahip oldukları bilgi ve becerileri doğrultusunda toplum sağlığına katkı sağlamaları ve sürdürdükleri yaşam tarzı ile rol model olmaları beklenmektedir (Kelly ve ark., 2017). Bu doğrultuda sağlıklı yaşam biçimi davranışlarının kazandırılmasında topluma öncülük edecek olan hemşirelerin mezuniyet öncesi dönemden itibaren konuya yönelik bilgi ve farkındalık kazanmaları önemlidir. Bu noktada profesyonel hemşirelik hizmeti vermesi beklenen hemşirelik bölümü öğrencilerinin kanser taramalarını ve sağlıklarını geliştirmeye yönelik davranışları ne ölçüde bildikleri ve ne kadarını kendi yaşantılarına entegre edebildikleri önemli bir sorudur. Hemşirelik bölümü öğrencilerinin sağlıklı yaşam farkındalıkları ve kanser taramalarına yönelik bilgi düzeylerinin bilinmesi mevcut durumun ve bu alandaki ihtiyaçların belirlenmesini sağlayabilir. Bu çalışmada hemşirelik bölümü öğrencilerinin sağlıklı yaşam farkındalıkları ve kanser taramalarına yönelik bilgi düzeylerinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Araştırma Soruları

1. Hemşirelik bölümü öğrencilerinin sağlıklı yaşam farkındalıkları nasıldır?
2. Hemşirelik bölümü öğrencilerinin kanser taramalarına yönelik bilgi düzeyleri nasıldır?
3. Hemşirelik bölümü öğrencilerinin sağlıklı yaşam farkındalıkları ile kanser taramalarına yönelik bilgi düzeyleri arasında ilişki var mıdır?
4. Hemşirelik bölümü öğrencilerinin bazı özellikleri ile sağlıklı yaşam farkındalıkları ve kanser taramalarına yönelik bilgi düzeyleri arasında fark var mıdır?

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın Tipi

Bu araştırma, nicel araştırma deseninde, tanımlayıcı ve kesitsel tipte yapılmıştır.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini 2023-2024 eğitim-öğretim yılı bahar yarıyılında Orta Karadeniz Bölgesinde bulunan bir devlet üniversitesinde öğrenim gören 1., 2., 3. ve 4. sınıf hemşirelik bölümü öğrencileri oluşturmuştur. Örneklem büyüklüğü OpenEpi programı kullanılarak evreni bilinen (n=478) örneklem hesabı ile %50 yaygınlık ve %95 güven aralığında 214 olarak hesaplanmıştır. Araştırma 317 öğrencinin katılımı ile tamamlanmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırma verileri Tanıtıcı Bilgi Formu, Sağlıklı Yaşam Farkındalığı Ölçeği ve Kanser Taramalarına Yönelik Bilgi Ölçeği kullanılarak toplanmıştır.

Tanıtıcı Bilgi Formu

Bu form katılımcıların bazı özelliklerini belirlemek amacıyla araştırmacılar tarafından hazırlanan 18 sorudan (Yaş, cinsiyet, sınıf, aile tipi, sigara içme, düzenli beslenme, egzersiz yapma vb.) oluşmaktadır.

Sağlıklı Yaşam Farkındalığı Ölçeği

Özer ve Yılmaz (2020) tarafından geliştirilen ölçek 15 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin; Değişim (5 madde), Sosyalleşme (4 madde), Sorumluluk (3 madde) ve Beslenme (3 madde) olmak üzere dört alt boyutu vardır. Ölçek 1 ile 5 arasında puanlanmaktadır. Ölçekten alınacak en düşük puan 15, en yüksek puan 75'tir. Yüksek puan alınması sağlıklı yaşam farkındalığı düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir. Ölçeğin Cronbach alfa değeri 0.813'tür (Özer & Yılmaz, 2020). Bu çalışmada Cronbach alfa katsayısı 0.917 olarak belirlenmiştir.

Kanser Taramalarına Yönelik Bilgi Ölçeği

Öztürk ve Uyar (2023) tarafından geliştirilen ölçek 25 maddeden ve üç alt boyuttan oluşmaktadır. Alt boyutlar özel olarak adlandırılmamıştır. Birinci alt boyutta 10, ikinci alt boyutta 9 ve üçüncü alt boyutta 6 madde bulunmaktadır. Ölçek, "1: Doğru, 2: Yanlış, 3: Bilmiyorum" şeklinde 1'den 3'e kadar bir aralıkta cevaplanmaktadır. Ölçek puanı hesaplanırken "Doğru" yanıtları 1 puan, "Yanlış" ve "Bilmiyorum" yanıtları 0 puan olarak değerlendirilmektedir. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 0, en yüksek puan ise 25'tir. Ölçek puanı hesaplanırken olumsuz anlam taşıyan 3 madde (Madde 2, 11, 24) ters kodlanmalıdır. Ölçeğin kesme noktası yoktur. Toplam puanın %70'i ve üzerinde (17.5 puan ve üzeri) puan alan katılımcıların yeterli düzeyde bilgiye sahip olduğu kabul edilebilmektedir. Ölçeğin Cronbach alfa katsayısı 0.89'dur (Öztürk & Uyar, 2023). Bu çalışmada Cronbach alfa katsayısı 0.838 olarak belirlenmiştir.

Verilerin Toplanması

Araştırma verileri 01-30 Mart 2024 tarihleri arasında ders saatleri dışında sınıf ortamında toplanmıştır. Araştırma hakkında ayrıntılı bilgilendirme yapıldıktan sonra araştırmaya katılmaya gönüllü olan öğrencilerin onamları alınmıştır. Daha sonra veri toplama formları araştırmacılar tarafından öğrencilere verilerek formları bireysel olarak cevaplamaları istenmiştir. Araştırmacılar formların cevaplanması sırasında katılımcıların yanlarında bulunmuştur. Formların doldurulması 10-15 dakika sürmüştür.

Verilerin Değerlendirilmesi

Veriler, Statistical Package for the Social Sciences (SPSS) v.23 programı ile analiz edilmiştir. Verilerin analizinde sayısal değişkenler için ortalama ve standart sapma, kategorik değişkenler için ise yüzde ve frekans ölçümleri kullanılmıştır. Verilerin normal dağılıma uygunluğu Kolmogorov-Smirnov testi ve çarpıklık, basıklık değerleri (± 2) ile incelenmiştir. Normal dağılım gösteren verilerin analizinde parametrik, normal dağılım göstermeyen verilerin

analizinde ise non-parametrik testler kullanılmıştır. Buna göre normal dağılım gösteren veriler için iki grup karşılaştırmalarında bağımsız örneklem t test, ikiden fazla grup karşılaştırmalarında tek yönlü varyans analizi (One-way ANOVA), normal dağılım göstermeyen veriler için iki grup karşılaştırmalarında Mann-Whitney U test, ikiden fazla grup karşılaştırmalarında Kruskal Wallis-H testi kullanılmıştır. Ölçek puanları arasındaki ilişki Pearson korelasyon analizi ile incelenmiştir. Anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ olarak kabul edilmiştir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Belirli bir zaman içerisinde, tanımlayıcı, kesitsel tipte ve sadece bir üniversitenin hemşirelik bölümü öğrencileriyle yapılmış olması bu araştırmanın sınırlılıklarını oluşturmaktadır.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırma Helsinki Deklarasyonu ilkeleri doğrultusunda yürütülmüştür. Araştırmada kullanılan ölçekler için yazarlardan e-mail yoluyla izin alınmıştır. Araştırmanın yapılabilmesi için Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Etik Kurulu'ndan (Karar tarihi: 12.02.2024, Sayı: 179368) onay alınmıştır. Ayrıca araştırmanın yapılacağı kurumdan (Tarih: 20.02.2024, Sayı: 180492) izin alınmıştır. Tüm katılımcılara araştırma hakkında bilgi verilerek sözlü/yazılı onamları alınmıştır.

BULGULAR

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması 20.73 ± 1.89 (18-38) olup %80.4'ü kadındır. Öğrencilerin %82'si çekirdek aile yapısına sahip, %67.8'inin aile geliri giderine eşit, %48.6'sının ailesiyle birlikte yaşadığı yer il merkezidir. Öğrencilerin %18.9'u sigara içmekte, %84.2 düzenli egzersiz yapmamakta, %66.9'u beslenmesine dikkat etmemekte ve %83.9'u düzenli sağlık kontrolü yaptırmamaktadır. Aile yakınlarında kanser tanısı olan öğrenci oranı %17'dir. Öğrencilerin %78.9'u serviks kanseri, %95.9'u meme kanseri ve %92.4'ü kolorektal kanser hakkında bilgi sahibidir. Ancak öğrencilerin %51.1'i serviks kanseri, %79.2'si meme kanseri ve %49.8'i kolorektal kanser tarama yöntemlerini bilmektedir (Tablo 1).

Tablo 1*Öğrencilerin Tanıtıcı Özellikleri (n=317)*

Değişkenler		Ort.	SS
Yaş		20.73	1.89
		n	%
Cinsiyet	Kadın	255	80.4
	Erkek	62	19.6
Sınıf	1. Sınıf	90	28.4
	2. Sınıf	100	31.5
	3. Sınıf	65	20.5
	4. Sınıf	62	19.6
Aile tipi	Çekirdek	260	82.0
	Geniş	57	18.0
Aile gelir düzeyi	Geliri giderinden az	51	16.1
	Geliri giderine eşit	215	67.8
	Geliri giderinden fazla	51	16.1
Yaşadığı yer	İl	154	48.6
	İlçe	117	36.9
	Kasaba/köy	46	14.5
Sigara içme durumu	Evet	60	18.9
	Hayır	257	81.1
Düzenli egzersiz yapma durumu	Evet	50	15.8
	Hayır	267	84.2
Beslenmesine dikkat etme durumu	Evet	105	33.1
	Hayır	212	66.9
Düzenli sağlık kontrolü yaptırma durumu	Evet	51	16.1
	Hayır	266	83.9
Kanser tanısı olan aile yakını olma durumu	Evet	54	17.0
	Hayır	263	83.0
Kanser taramalarına yönelik bilgi/eğitim alma durumu	Evet	188	59.3
	Hayır	129	40.7
Serviks kanseri hakkında bilgi sahibi olma durumu	Evet	250	78.9
	Hayır	67	21.1
Serviks kanseri tarama yöntemlerini bilme durumu	Evet	162	51.1
	Hayır	155	48.9
Meme kanseri hakkında bilgi sahibi olma durumu	Evet	304	95.9
	Hayır	13	4.1
Meme kanseri tarama yöntemlerini bilme durumu	Evet	251	79.2
	Hayır	66	20.8
Kolorektal kanser hakkında bilgi sahibi olma durumu	Evet	293	92.4
	Hayır	24	7.6
Kolorektal kanser tarama yöntemlerini bilme durumu	Evet	158	49.8
	Hayır	159	50.2

Öğrencilerin ölçek toplam ve alt boyut puan ortalamalarının dağılımı Tablo 2’de sunulmuştur. Sağlıklı Yaşam Farkındalığı Ölçeği toplam puan ortalaması 55.98 ± 10.36 , Kanser Taramalarına Yönelik Bilgi Ölçeği toplam puan ortalaması ise 15.42 ± 4.52 ’dir. Buna göre

ögrencilerin sağlıklı yaşam farkındalıklarının orta düzeyin üzerinde olduğunu, kanser taramalarına yönelik ise yeterli düzeyde bilgiye sahip olmadıkları görülmüştür (Tablo 2).

Tablo 2

Ölçek Toplam ve Alt Boyut Puan Ortalamalarının Dağılımı

Ölçekler	n	Min.	Maks.	Ort.	SS
Sağlıklı Yaşam Farkındalığı Ölçeği	317	17	75	55.98	10.36
Değişim	317	5	25	20.12	3.99
Sosyalleşme	317	4	20	14.09	3.54
Sorumluluk	317	4	15	11.63	2.44
Beslenme	317	3	15	10.14	2.71
Kanser Taramalarına Yönelik Bilgi Ölçeği	317	0	23	15.42	4.52
1.Alt boyut	317	0	10	7.30	2.58
2.Alt boyut	317	0	8	4.36	1.90
3.Alt boyut	317	0	6	3.76	0.95

n: Sayı, Min.: Minimum, Maks.: Maksimum, Ort.: Ortalama, SS: Standart Sapma

Ölçek puan ortalamaları arasındaki ilişkiye bakıldığında; Sağlıklı Yaşam Farkındalığı Ölçeği toplam puan ortalaması ile Kanser Taramalarına Yönelik Bilgi Ölçeği toplam puan ortalaması arasında pozitif yönlü düşük düzeyde anlamlı ilişki saptanmıştır ($r=0.248$, $p<0.001$). Ayrıca Sağlıklı Yaşam Farkındalığı Ölçeği alt boyut puan ortalamaları ile Kanser Taramalarına Yönelik Bilgi Ölçeği 1. ve 2. Alt boyut puan ortalamaları arasında da düşük düzeyde pozitif yönlü bir ilişki bulunmuştur ($p<0.05$) (Tablo 3).

Tablo 3

Ölçek Toplam ve Alt Boyut Puan Ortalamaları Arasındaki İlişki

Ölçekler		Kanser Taramalarına Yönelik Bilgi Ölçeği	1. Alt boyut	2. Alt boyut	3. Alt boyut
Sağlıklı Yaşam Farkındalığı Ölçeği	r	0.248	0.290	0.198	-0.005
	p	0.000	0.000	0.000	0.930
Değişim	r	0.261	0.308	0.173	0.058
	p	0.000	0.000	0.000	0.306
Sosyalleşme	r	0.215	0.238	0.178	0.019
	p	0.000	0.000	0.000	0.735
Sorumluluk	r	0.153	0.203	0.132	-0.085
	p	0.006	0.000	0.019	0.132
Beslenme	r	0.144	0.162	0.149	-0.052
	p	0.010	0.004	0.008	0.354

r: Pearson korelasyon katsayısı

Öğrencilerin bazı özellikleri ile Sağlıklı Yaşam Farkındalığı Ölçeği toplam puan ortalamaları karşılaştırıldığında; sınıf, beslenmesine dikkat etme, düzenli sağlık kontrolü yaptırma, serviks ve kolorektal kanser hakkında bilgi sahibi olma ve meme kanseri tarama yöntemlerini bilme durumu ile Sağlıklı Yaşam Farkındalığı Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında anlamlı fark saptanmıştır ($p<0.05$) (Tablo 4).

Öğrencilerin bazı özellikleri ile Kanser Taramalarına Yönelik Bilgi Ölçeği toplam puan ortalamalarının karşılaştırılmasına bakıldığında ise; sınıf, düzenli sağlık kontrolü yaptırma, kanser taramalarına yönelik bilgi alma, serviks, meme ve kolorektal kanser hakkında bilgi sahibi olma ve tarama yöntemlerini bilme durumu ile Kanser Taramalarına Yönelik Bilgi Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında anlamlı fark saptanmıştır ($p<0.05$). Diğer değişkenler ile ölçek puan ortalamaları arasında fark bulunmamıştır ($p>0.05$) (Tablo 4).

Tablo 4

Öğrencilerin Bazı Özelliklerine Göre Ölçek Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

Değişken	Sağlıklı Yaşam Farkındalığı Ölçeği		Kanser Taramalarına Yönelik Bilgi Ölçeği	
	Ort.±SS	Medyan (Min.-Maks.)	Ort.±SS	Medyan (Min.-Maks.)
Cinsiyet				
Kadın	56.13±10.51	57 (17-75)	15.56±4.35	16 (0-22)
Erkek	55.37±9.81	55.5 (37-75)	14.84±5.18	16 (0-23)
Test değeri/p	t = 0.516 p = 0.606		t = 1.122 p = 0.263	
Sınıf				
1. Sınıf ^a	54.04±10.97	53 (30-75)	12.16±4.68	13 (0-22)
2. Sınıf ^b	57.83±9.65	57 (36-75)	14.96±3.53	15 (4-22)
3. Sınıf ^c	53.97±11.71	55 (17-75)	17.17±3.58	18 (0-22)
4. Sınıf ^d	57.92±8.15	58.5 (41-75)	19.05±2.76	20 (7-23)
Test değeri/p	$\chi^2 = 8.628$ p = 0.035* a<b a<d		$\chi^2 = 112.655$ p < 0.001** a<b<c<d	
Aile tipi				
Çekirdek	55.95±10.36	57 (17-75)	15.56±4.43	16 (0-23)
Geniş	56.11±10.46	55 (32-75)	14.75±4.93	15 (0-22)
Test değeri/p	t = -0.100 p = 0.921		t = 1.221 p = 0.223	

Tablo 4 (devamı)*Öğrencilerin Bazı Özelliklerine Göre Ölçek Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması*

Gelir düzeyi				
Geliri giderinden az	54.78±11.24	56 (17-75)	15.12±4.61	16 (0-23)
Geliri giderine eşit	55.60±9.94	55 (30-75)	15.24±4.64	15 (0-22)
Geliri giderinden fazla	58.76±10.92	60 (30-75)	15.40±3.82	17 (5-22)
Test değeri/p	$\chi^2 = 4.713$ p = 0.095		$\chi^2 = 3.291$ p = 0.193	
Yaşadığı yer				
İl	56.34±9.90	57 (30-75)	15.54±4.39	16 (0-22)
İlçe	54.82±10.99	55 (17-75)	15.15±4.63	16 (0-22)
Kasaba/köy	57.74±10.11	57 (37-75)	15.67±4.75	15.5 (4-23)
Test değeri/p	F = 1.492 p = 0.227		F = 0.327 p = 0.721	
Sigara içme durumu				
Evet	55.00±9.15	56 (40-75)	15.07±4.69	16 (0-21)
Hayır	56.21±10.63	57 (17-75)	15.50±4.49	16 (0-23)
Test değeri/p	t = -0.814 p = 0.416		t = -0.665 p = 0.507	
Düzenli egzersiz yapma durumu				
Evet	56.22±9.13	56.5 (37-75)	14.10±5.82	14 (0-23)
Hayır	55.93±10.59	57 (17-75)	15.66±4.20	16 (0-22)
Test değeri/p	t = 0.177 p = 0.859		t = 1.813 p = 0.075	
Beslenmesine dikkat etme durumu				
Evet	58.46±10.54	60 (23-75)	15.87±3.92	16 (2-22)
Hayır	54.76±10.07	54.5 (17-75)	15.19±4.76	16 (0-23)
Test değeri/p	t = 3.033 p = 0.003*		t = 1.249 p = 0.213	
Düzenli sağlık kontrolü yaptırma durumu				
Evet	62.24±9.08	61 (37-75)	16.55±5.06	18 (0-22)
Hayır	54.78±10.17	55 (17-75)	15.20±4.39	15 (0-23)
Test değeri/p	t = 4.871 p < 0.001**		z = -2.677 p = 0.007*	
Kanser tanısı olan aile yakını olma durumu				
Evet	54.17±10.45	55.5 (17-75)	15.50±4.41	16 (0-22)
Hayır	56.35±10.32	57 (23-75)	15.40±4.55	16 (0-23)
Test değeri/p	z = -1.163 p = 0.245		z = -0.119 p = 0.905	
Kanser taramalarına yönelik bilgi/egitim alma durumu				
Evet	56.79±9.39	58 (17-75)	16.82±4.46	17 (2-23)
Hayır	54.81±11.58	53 (23-75)	13.36±5.08	14 (0-22)
Test değeri/p	t = 1.613 p = 0.108		t = 6.735 p < 0.001**	

Tablo 4 (devamı)*Öğrencilerin Bazı Özelliklerine Göre Ölçek Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması*

Serviks kanseri hakkında bilgi sahibi olma durumu				
Evet	56.70±10.15	57 (17-75)	16.16±4.09	17 (0-23)
Hayır	53.28±10.79	52 (30-75)	12.64±4.99	13 (0-22)
Test değeri/p	t = 2.418 p = 0.016*		t = 5.956 p < 0.001**	
Serviks kanseri tarama yöntemlerini bilme durumu				
Evet	56.64±10.62	57 (17-75)	17.41±3.38	18 (6-23)
Hayır	55.30±10.07	54 (30-75)	13.33±4.63	14 (0-22)
Test değeri/p	t = 1.151 p = 0.251		t = 8.940 p < 0.001**	
Meme kanseri hakkında bilgi sahibi olma durumu				
Evet	56.21±10.23	57 (17-75)	15.65±4.32	16 (0-23)
Hayır	50.69±12.50	46 (37-75)	10.00±5.76	12 (0-17)
Test değeri/p	t = 1.887 p = 0.060		t = 4.545 p < 0.001**	
Meme kanseri tarama yöntemlerini bilme durumu				
Evet	56.67±10.20	57 (17-75)	16.56±3.68	17 (2-23)
Hayır	53.34±10.62	52 (32-75)	11.08±4.80	12 (0-20)
Test değeri/p	t = 2.336 p = 0.020*		t = 8.631 p < 0.001**	
Kolorektal kanser hakkında bilgi sahibi olma durumu				
Evet	56.36±10.01	57 (17-75)	15.75±4.27	16 (0-23)
Hayır	51.33±13.42	50 (32-75)	11.29±5.47	12.5 (0-20)
Test değeri/p	t = 1.796 p = 0.022*		t = 4.808 p < 0.001**	
Kolorektal kanser tarama yöntemlerini bilme durumu				
Evet	56.80±10.20	57 (17-75)	17.39±3.49	18 (6-23)
Hayır	55.16±10.49	54 (30-75)	13.45±4.58	14 (0-22)
Test değeri/p	t = 1.411 p = 0.159		t = 8.613 p < 0.001**	

Ort.: Ortalama, SS: Standart Sapma, Min.: Minimum. Maks.: Maksimum, t: Independent Sample t-test, F: One-way ANOVA, z: Mann-Whitney U test, χ^2 : Kruskal Wallis-H test, *p<0.05, ** p<0.001

TARTIŞMA

Hemşirelik bölümü öğrencilerinin sağlıklı yaşam farkındalıkları ve kanser taramalarına yönelik bilgi düzeylerinin incelenmesini amaçlayan bu araştırmanın sonuçları, öğrencilerin sağlıklı yaşam farkındalıklarının orta düzeyin üzerinde olduğunu, kanser taramalarına yönelik yeterli düzeyde bilgiye sahip olmadıklarını göstermiştir. Bu çalışmada öğrencilerin %18.9'unun sigara içtiği, %84.2'sinin düzenli egzersiz yapmadığı, %66.9'unun beslenmesine dikkat etmediği ve %83.9'unun düzenli sağlık kontrolü yaptırmadığı saptanmıştır. Benzer şekilde Doğan ve ark. (2022), hemşirelik öğrencilerinin %17.2'sinin sigara içtiğini, yaklaşık

yarısının düzenli beslenmediğini ve %40'ının düzenli egzersiz yapmadığını belirlemişlerdir. Çilengiroğlu ve ark. (2022), hemşirelik öğrencilerinin %15'inin sigara içtiğini, %75.2'sinin düzenli egzersiz yapmadığını, Yiğitoğlu ve ark. (2019), %18.3'ünün sigara içtiğini, Bulut (2022), %76.9'unun düzenli sağlık kontrolü yaptırmadığını saptamışlardır. Diğer taraftan bu çalışmada öğrencilerin büyük bir bölümü serviks, meme ve kolorektal kanser hakkında bilgi sahibi olduğunu (sırasıyla %78.9, %95.9, %92.4) ifade ederken daha az oranda öğrenci bu kanserlere yönelik tarama yöntemlerini bildiğini (sırasıyla; %51.1, %79.2 %49.8) belirtmiştir. Benzer şekilde yapılan çalışmalarda da öğrencilerin kanserlere yönelik bilgi sahibi olmalarına karşın erken tanı yöntemlerine yönelik tutumlarının daha düşük olduğu görülmüştür (Altıntaş ve ark., 2022; Mohamed ve ark., 2019; Sapountzi-Krepia ve ark., 2017; Ursavaş, 2021).

Bu araştırmada öğrencilerin sağlıklı yaşam farkındalığı puan ortalaması 55.98 ± 10.36 olup toplam ve alt boyut puanlarının orta düzeyin üzerinde olduğu görülmüştür. Akgün ve ark. (2021), hemşirelik bölümü öğrencilerinin sağlığı geliştirici yaşam davranışlarının yeterli düzeyde olmadığını saptamışlardır. Kasar ve Akyol (2019) ve Karaca ve Aslan (2019) hemşirelik bölümü öğrencilerinin sağlıklı yaşam biçimi davranışları puan ortalamalarının orta düzeyin üzerinde olduğunu, Özveren ve Yılmaz (2018) ise orta düzeyde olduğunu belirlemişlerdir. Çalışmamızla aynı ölçme aracını kullanan Demirtaş ve Demirel (2024) ve Gökkaya ve Alpaslan (2023) katılımcıların sağlıklı yaşam farkındalıklarının iyi düzeyde olduğunu saptamışlardır. Bu çalışmanın sonuçları literatürle benzer olup hemşirelik bölümü öğrencilerinin sağlıklarını koruma ve geliştirmeye yönelik farkındalığa sahip olduklarını göstermektedir.

Bilgi ve farkındalık, kanserin erken tanı ve tedavisinde önemli rol oynamaktadır. Bu çalışmada hemşirelik bölümü öğrencilerinin Kanser Taramalarına Yönelik Bilgi Ölçeği puan ortalamaları 15.42 ± 4.52 olarak bulunmuştur. Ölçek toplam puanının %70'i ve üzerinde (17.5 puan ve üzeri) puan alan katılımcıların yeterli düzeyde bilgiye sahip oldukları dikkate

alındığında, bu çalışmaya katılan hemşirelik bölümü öğrencilerinin kanser taramalarına yönelik bilgi düzeyinin yeterli olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Literatürde hemşirelik öğrencilerinin kanser taramalarına yönelik bilgi ve tutumlarının iyi düzeyde olduğunu gösteren çalışmalar olmasına karşın (Altıntaş ve ark., 2022; Çilengiroğlu ve ark., 2022), öğrencilerin yeterli düzeyde bilgi ve farkındalığa sahip olmadıklarını gösteren çalışmalarda mevcuttur (Akarsu & Alsaç, 2019; Bulut, 2022; Mohamed ve ark., 2019; Sapountzi-Krepia ve ark., 2017). Öte yandan yapılan bazı araştırmalar hemşirelerin de kanser taramalarına yönelik bilgi ve farkındalıklarının yeterli olmadığını ortaya koymuştur (Kayıkçıoğlu, 2023; Şeker ve ark., 2017). Özellikle kadınlar için en ulaşılabilir sağlık profesyoneli olan hemşirelerin kanser taramalarına yönelik yeterli bilgiye sahip olmaları ve bu uygulamaları davranışa dönüştürebilmeleri önemlidir. Öte yandan meme ve serviks kanserinin kadın sağlığını etkileyen önemli sorunlar olduğu dikkate alındığında, özellikle kadın hemşirelerin kendi sağlıklarını koruyucu uygulamaları göz ardı etmemeleri ve kanser taramalarına yönelik bilgi ve farkındalık sahibi olmaları hayati önem taşımaktadır. Bu doğrultuda hemşirelik bölümü öğrencilerinin kanser taramalarına yönelik bilgi ve farkındalıkları desteklenmelidir.

Bu çalışmada sınıf, beslenmesine dikkat etme ve düzenli sağlık kontrolü yaptırma durumu ile sağlıklı yaşam farkındalığı puan ortalamaları arasında anlamlı fark saptanmıştır. Literatürdeki çalışmalarda da benzer sonuçlar gösterilmiştir. Kasar ve Akyol (2019) bu çalışmayla benzer şekilde birinci sınıf öğrencilerinin dördüncü sınıf öğrencilerine oranla sağlıklı yaşam biçimi davranışlarının daha düşük olduğunu belirlemişlerdir. Benzer şekilde Demirtaş ve Demirel (2024) spor bilimleri fakültesi öğrencileriyle yaptıkları çalışmada birinci ve dördüncü sınıfların sağlıklı yaşam farkındalık puanları arasında fark saptamışlardır. Aynı çalışmada iyi beslenen katılımcıların orta ve yetersiz beslenen katılımcılara göre, düzenli egzersiz yapan katılımcıların ise yapmayanlara göre sağlıklı yaşam farkındalık düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Diğer taraftan bu çalışmada sınıf düzeyi yüksek olanlarda,

düzenli sağlık kontrolü yaptıranlarda ve taramalara yönelik bilgi alanlarda kanser taramalarına yönelik bilgi düzeyi daha yüksek bulunmuştur. Literatürdeki çalışmalar, sınıf düzeyi ve taramalara yönelik eğitim alma durumunun kanser taramalarına yönelik bilgi ve farkındalığı etkilediğini göstermiştir (Acun & Yadigar, 2023; Alsaraireh & Darawad, 2019; Bulut, 2022; Ursavaş, 2021). Sınıflar arasındaki bilgi ve farkındalığa yönelik farklılıklar öğrencilerinin eğitim süreci boyunca aldıkları sağlık eğitimiyle ilişkili olabilir. Bu doğrultuda hemşirelik bölümü öğrencilerinin birinci sınıftan itibaren sağlıklı yaşam ve kanser taramalarına yönelik bilgi ve farkındalıklarını artırmaya yönelik eğitim ve programlar planlanmalıdır.

Literatürdeki farklı çalışmalar kanser taramalarına yönelik bilgi sahibi olma ve tarama testlerini yaptırmanın sağlıklı yaşam biçimi davranışları ile ilişkili olduğunu göstermektedir (Akın ve ark., 2022; Kaçmaz & Çürük, 2018; Öztoprak & Ege, 2021). Bu araştırmada da serviks ve kolorektal kanser hakkında bilgi sahibi olma ve meme kanseri tarama yöntemlerini bilme durumu ile sağlıklı yaşam farkındalığı puan ortalamaları arasında anlamlı fark saptanmıştır. Ayrıca Sağlıklı Yaşam Farkındalığı Ölçeği puan ortalaması ile Kanser Taramalarına Yönelik Bilgi Ölçeği puan ortalaması arasında pozitif yönlü düşük düzeyde anlamlı ilişki saptanmıştır. Benzer şekilde yapılan bir çalışmada sağlıklı yaşam davranışları ile serviks kanserinin erken tanısına yönelik tutum düzeyi arasında pozitif bir ilişki bulunmuştur (Akın ve ark., 2022). Başka bir çalışmada da kolorektal kanserden korunmaya yönelik tutum ve sağlıklı yaşam biçimi davranışları arasında pozitif yönlü ilişki saptanmıştır (Kaçmaz & Çürük, 2018). Buna göre öğrencilerin kanser taramalarına yönelik bilgi düzeylerinin artması sağlıklı yaşam biçimi davranışlarını olumlu yönde etkileyebilir. Hemşirelik bölümü öğrencilerinin hem kendi sağlıklarını hem de hizmet sunacakları toplumun sağlığını koruma ve geliştirmedeki rol ve sorumlulukları dikkate alınarak sağlıklı yaşam biçimi ve kanser taramalarına yönelik bilgi ve farkındalıklarını geliştirmeye odaklanılmalıdır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada hemşirelik öğrencilerinin sağlıklı yaşam farkındalık puanlarının orta düzeyin üzerinde olduğu, ancak sigara içme, düzenli egzersiz yapmama, beslenmesine dikkat etmeme gibi bazı riskli davranışlara sahip oldukları görülmüştür. Diğer taraftan öğrencilerin kanser taramalarına yönelik bilgi düzeylerinin yeterli olmadığı belirlenmiştir. Ayrıca sağlıklı yaşam farkındalığı ve kanser taramalarına yönelik bilgi düzeyi arasında pozitif yönlü bir ilişki saptanmıştır. Üzerinde durulması gereken diğer bir bulgu da sınıf düzeyi yüksek olan öğrencilerde sağlıklı yaşam farkındalığı ve kanser taramalarına yönelik bilgi düzeyinin daha yüksek bulunmuş olmasıdır. Bu sonuç sağlık eğitimi ve zamanın bilgi ve farkındalık üzerindeki etkisini göstermektedir. Bu doğrultuda hemşirelik bölümü öğrencilerinin birinci sınıftan itibaren mevcut müfredatın yanı sıra konuyla ilgili seminer, panel, konferans gibi eğitim faaliyetlerine katılmalarının sağlanması ve farkındalıklarını artırmaya yönelik etkinliklerinin düzenlenmesi faydalı olacaktır.

ARAŞTIRMANIN ETİK YÖNÜ

Araştırmada Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Etik Kurulu'ndan 12.02.2024 karar tarihi ve 179368 sayı ile izin alınmıştır.

YAZAR KATKI ORANI

Fikir/kavram: EKE, CB; Tasarım: EKE; Veri toplama: EKE, CB; Veri işleme: EKE, CB; Analiz ve/veya yorum: EKE; Kaynak tarama: EKE, CB; Makalenin yazımı: EKE; Eleştirel inceleme: EKE, CB

ÇIKAR ÇATIŞMASI

Yazarlar arasında herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

FİNANSAL DESTEK

Herhangi bir kurum ya da kuruluştan destek alınmamıştır.

HAKEM DEĞERLENDİRMESİ

Dış bağımsız.

KAYNAKLAR

- Acun, A., & Yadigar, O. (2023). Kavram haritası ile verilen kendi kendine meme muayenesi eğitiminin hemşirelik öğrencilerinin sağlık inançları ve öz yeterlilik düzeylerine etkisi. *Black Sea Journal of Health Science*, 6(4), 632-639. <http://doi.org/10.19127/bshealthscience.1320775>
- Akarsu, R. H., & Alsaç, S. Y. (2019). Hemşirelik öğrencilerinin kendi kendine meme muayenesini bilme ve uygulama durumlarının belirlenmesi. *Bozok Tıp Dergisi*, 9(3), 115-121. <http://doi.org/10.16919/bozoktip.569248>
- Akgün, Ş., Tok, H. H., & Öztaş, D. (2021). Hemşirelik öğrencilerinin sağlıklı yaşam biçimi davranışları ve sağlık okuryazarlık düzeyleri. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 10(2), 247-256. <https://doi.org/10.37989/gumussagbil.930482>
- Akın, B., Aksoy, Y. E., & Karakuş, Ö. (2022). Kadınların pap smear testi yaptırma durumu, sağlıklı yaşam biçimi davranışları ve servikal kanserin erken tanısına yönelik tutumları. *Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 9(2), 273-282. <http://doi.org/10.34087/cbusbed.1052929>
- Alsaraireh, A., & Darawad, M. W. (2019). Impact of a breast cancer educational program on female university students' knowledge, attitudes, and practices. *Journal of Cancer Education*, 34(2), 315-322. <https://doi.org/10.1007/s13187-017-1304-6>
- Altıntaş, R. Y., Erciyas, Ş. K., & Ertem, G. (2022). Sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinin serviks kanseri ile human papilloma virüs enfeksiyonu aşılmasına ilişkin sağlık inanç düzeylerinin belirlenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 15(1), 40-49. <http://doi.org/10.46483/deuhfed.792977>

- Aytepe, U. E., & Dönmez, E. (2022). Türkiye’de kolorektal kanser tarama davranışları, etkileyen faktörler ve taramaya katılmama nedenleri: Sistematik derleme. *Halk Sağlığı Hemşireliği Dergisi*, 4(1), 56-76. <http://doi.org/10.54061/jphn.980767>
- Bulut, E. (2022). Hemşirelik öğrencilerinin prostat kanseri taramalarına yönelik bilgi düzeyini etkileyen faktörlerin belirlenmesi. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 11(3), 1129-1135. <https://doi.org/10.37989/gumussagbil.959849>
- Çilengiroğlu, İ. Y., Ünsar, S., & Özgül, E. (2022). Üniversite öğrencilerinin kanser farkındalık düzeylerinin belirlenmesi. *Avrasya Sağlık Bilimleri Dergisi*, 5(3), 19-27. <http://doi.org/10.53493/avrasyasbd.1032065>
- Demirtaş, B., & Demirel, N. (2024). Spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin sağlıklı yaşam farkındalığı düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Akdeniz Spor Bilimleri Dergisi*, 7(1), 196-216. <http://doi.org/10.38021/asbid.1416360>
- Doğan, E. S., Şahin, C. K., Akan, D. D., Pakyüz, S. Ç., Işık, K., & Mingır, K. (2022). Hemşirelik öğrencilerinin diyabet risklerinin belirlenmesi. *Izmir Democracy University Health Sciences Journal*, 5(2), 607-619. <http://doi.org/10.52538/iduhs.1107704>
- Gökkaya, D., & Alpaslan, M. (2023). Sağlık okuryazarlığının sağlıklı yaşam farkındalığı ile ilişkisi: Yozgat İli örneği. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 25(2), 582-594. <https://doi.org/10.32709/akusosbil.1055880>
- Kaçmaz, H. Y., & Çürük, G. (2018). Kolorektal kanserli hasta yakınlarının kolorektal kanserden korunmaya yönelik tutumları ve sağlıklı yaşam biçimi davranışları. *Turkish Journal of Clinics and Laboratory*, 9(1), 36-49. <http://doi.org/10.18663/tjcl.302608>
- Karaca, T., & Aslan, S. (2019). Hemşirelik öğrencilerinin sağlık durumu algılarının ve sağlıklı yaşam biçimi davranışlarının belirlenmesi. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 4, 734-739. <https://doi.org/10.31067/0.2019.223>

- Kasar, K. S., & Akyol, A. (2019). Hemşirelik öğrencilerinin sağlıklı yaşam biçimi davranışlarının obezite önyargı düzeyine etkisi. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 16(2), 79-86. <http://doi.org/10.5222/HEAD.2019.079>
- Kayıkçıoğlu, H. (2023). Kadın hemşirelerin serviks kanseri taraması ve human papillomavirus farkındalığının değerlendirilmesi. *Turkish Journal of Clinics and Laboratory*, 14(2), 306-311. <http://doi.org/10.18663/tjcl.1270559>
- Kelly, M., Wills, J., & Sykes, S. (2017). Do nurses' personal health behaviours impact on their health promotion practice? A systematic review. *International Journal of Nursing Studies*, 76, 62-77. <https://doi.org/10.1016/j.ijnurstu.2017.08.008>
- Li, Y., Schoufour, J., Wang, D. D., Dhana, K., Pan, A., Liu, X., Song, M., Liu, G., Shin, H.J., Sun, Q., Al-Shaar, L., Wang, M., Rimm, E.B, Hertzmark, E., Stampfer, M.J., Willett, W.C., Franco, O.H., & Hu, F.B. (2020). Healthy lifestyle and life expectancy free of cancer, cardiovascular disease, and type 2 diabetes: prospective cohort study. *BMJ*, 368, 1-10. <https://doi.org/10.1136/bmj.l6669>
- Mohamed, A., Hassan, H., Gamel, W., & Arafa, A. (2019). Awareness about breast and cervical cancers among nursing students in Beni-Suef University. *Journal of Nursing Education and Practice*, 9(5), 44-51. <https://doi.org/10.5430/jnep.v9n5p44>
- Özer, E., & Yılmaz, N. (2020). Sağlıklı yaşam farkındalığı: Bir ölçek geliştirme çalışması. *Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp Dergisi*, 3(1), 47-60. <http://doi.org/10.5336/jtracom.2019-72138>
- Öztoprak, F. S., & Ege, E. (2021). Kadın işçilerin kanser bilgi yükü ile sağlıklı yaşam biçimi davranışları ilişkisinin incelenmesi. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 37(2), 141-156. <https://doi.org/10.53490/egehemsire.809621>
- Öztürk, Y. E., & Uyar, M. (2023). Development of a knowledge scale for cancer screening. *Journal of Public Health-Heidelberg*, 1-9. <http://doi.org/10.1007/s10389-023-01996-0>

- Özveren, H., & Yılmaz, E. D. (2018). Hemşirelik öğrencilerinin sağlıklı yaşam biçimi davranışları ile egzersiz davranışlarının incelenmesi. *Journal of Human Sciences*, 15(3), 1505-1518. <http://doi.org/10.14687/jhs.v15i3.5214>
- Pınar, Ş. P., & Özdemir, S. (2023). Serviks kanseri taramasına başvuran kadınlarda sağlıklı yaşam biçimi davranışları ve etkileyen faktörler. *İnönü Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu Dergisi*, 11(1), 1244-1257. <http://doi.org/10.33715/inonusaglik.1164852>
- Sağlık Bakanlığı (SB) (2017). *Kanser Taramaları*. <https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/kanser-taramalari>
- Sağlık Bakanlığı (SB) (2024). *T.C. Sağlık Bakanlığı Sağlık İstatistikleri Yıllığı, 2022*. <https://www.saglik.gov.tr/TR-84930/saglik-istatistikleri-yilliklari.html>
- Sapountzi-Krepia, D., Rekleiti, M., Lavdaniti, M., Psychogiou, M., Chaliou, M., Xenofontos, M., & Savva, M. (2017). Evaluating female nursing students' knowledge and attitudes regarding breast self-examination. *Health Care for Women International*, 38(8), 786-795. <http://doi.org/10.1080/07399332.2017.1326921>.
- Şeker, N., Yasin, Y. K., Özyayın, E., Çapacı, B., & Okyay, P. (2017). Üçüncü basamak sağlık kuruluşundaki hemşirelerin kanser tarama programları bilgileri ile tarama testlerini yaptırma durumları. *Düzce Tıp Fakültesi Dergisi*, 19(1), 14-18.
- Tekpınar, H., Özen, M., & Aşık, Z. (2018). Aile Hekimliği polikliniğine başvuran hastaların kanser taramalarına ilişkin yaklaşımlarının değerlendirilmesi. *Türkiye Aile Hekimliği Dergisi*, 22(1), 28-36. <http://doi.org/10.15511/tahd.18.00128>
- Ursavaş, F. E. (2021). Hemşirelik öğrencilerine lisans eğitimi sırasında verilen meme kanserine yönelik eğitimin bilgi ve tutuma etkisinin incelenmesi. *Androloji Bülteni*, 23(3), 152-157. <http://doi.org/10.24898/tandro.2021.35762>

- Walker, S. N., Sechrist, K. R., & Pender, N. J. (1987). The health-promoting lifestyle profile: Development and psychometric characteristics. *Nursing Research*, 36(2), 76-81.
- World Health Organization (WHO) (1985). *WHO-Constitution - The First Two Chapters*.
<https://ldb.org/iphw/whoconst.htm#1>
- World Health Organization (WHO) (2024). *WHO global survey on the inclusion of cancer care in health-benefit packages 2020-2021*.
<https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/375828/9789240088504-eng.pdf?sequence=1>
- Yiğitoğlu, G. T., Turan, T., Aslan, G. K., & Kartal, A. (2019). Hemşirelik öğrencilerinin stresle başetme durumları ve madde kullanım öykülerinin belirlenmesi. *Pamukkale Tıp Dergisi*, 12(3), 371-385. <https://doi.org/10.31362/patd.491637>